

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره پانزدهم - ۱۲ تا ۱۸ مهر ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۹ مهر ۱۳۹۹

۱۵

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره پانزدهم - ۱۲ تا ۱۸ مهر ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۱۵

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۹ مهر ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- درآمد: یک ماه، یک گام: هر گام، یک معضل ۲
- آمار و ارقام مشمولان تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش ۶
- وعده‌ی وزیر برای پیگیری تعارض منافع در هیات‌های حل اختلاف ۷
- تعارض منافع چندشغله‌ها و تئوریزه کردن فرار بیمه‌ای ۸
- صلح در افغانستان، در گرو مدیریت تعارض منافع ۹
- اما و اگرها اجرای قانون تعارض منافع در بهزیستی مازندران ۹
- درآمیختن تصدی‌گری و تنظیم‌گری دولت و معضل تعارض منافع ۱۰
- نظارت مجلس بر مدیریت تعارض منافع در آموزش و پرورش ۱۰
- تعارض منافع در تأیید و رد صلاحیت کاندیداها ۱۰
- بلا تکلیفی شهردار مشمول تعارض منافع ۱۱
- محتواهای تصویری تعارض منافع ۱۱
- تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی: هر کس به همه کار، به هیچ کار! ۱۲

درآمد: یک ماه، یک گام، هر گام، یک معضل

زهرة سروش فر

در روز شنبه ۱۳ مهر ۱۳۹۹ جلسه مشترکی میان وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، معاونان وی، رئیس سازمان تأمین اجتماعی و نمایندگان بخش خصوصی (اتاق بازرگانی ایران و اتاق تهران) با هدف بررسی مسائل فعالان اقتصادی با سازمان تأمین اجتماعی برگزار شد. این جلسه با پیگیری و اقدام معاونت رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه و همچنین در پاسخ به درخواست‌های قبلی صاحبان کسب‌وکار و فعالان اتاق بازرگانی، صنعت، معدن و کشاورزی برگزار شد. در مجموع می‌توان گفت این جلسه نتایج مثبتی برای طرف کارفرما داشت و از پنج مسئله اصلی مطرح شده در این نشست، دو موضوع سه‌جانبه‌گرایی و هویت‌های تشخیص مطالبات در همان جلسه با دستور وزیر پاسخ گرفت و برای مسئله تنقیح مقررات و ضرایب پیمان نیز موعد آخر مهر هدف‌گذاری شد.

نکته مهم در خصوص این جلسه آن است که بخشی از مسائل مطرح شده در جلسه مربوط به موقعیت‌های تعارض منافع موجود در سازمان تأمین اجتماعی و بیانگر چالش‌هایی بود که این موقعیت‌ها برای کارفرمایان ایجاد کرده بود. در اینجا به طور خلاصه به این موارد و راه‌حل‌هایی که در این جلسه برای آنها ارائه شده است می‌پردازیم.

یکی از مهم‌ترین نقدهایی که از سوی کارشناسان درون و بیرون سازمان تأمین اجتماعی نسبت به وضعیت کنونی سازمان مطرح است، عدم توجه به سه‌جانبه‌گرایی در این سازمان و تبدیل شدن آن از یک سازمان عمومی غیردولتی به سازمانی دولتی است. هرچند به دلیل فقدان یا ضعف تشکلهای واقعی کارگری و کارفرمایی، سه‌جانبه‌گرایی در عمل، گاه تبدیل به پیگیری منافع محدود نمایندگان تشکلهای کارگری و کارفرمایی حاضر در شوراهای مبتنی بر سه‌جانبه‌گرایی می‌شود. اما در هر صورت اصل سه‌جانبه‌گرایی حتی اگر به شکل ناقص هم عملی شود، بهتر از یکجانبه بودن تصمیمات و قاعده‌گذاری‌ها است.

ضعف فعلی در سه‌جانبه‌گرایی در تأمین اجتماعی، ناشی از جایگزینی شورای عالی تأمین اجتماعی با هیأت امنای سازمان است. در ترکیب هیأت امنای نمایندگان دولت دست بالا را دارند و دیگر ذی‌نفعان سازمان یعنی کارفرمایان و کارگران دست پایین‌تر را دارند. این موقعیت نوعی موقعیت تعارض منافع در سطح سازمانی است که در آن سازمان تأمین اجتماعی به جای آنکه به مأموریت و هدف اصلی خود که خدمات‌رسانی به کارفرمایان و کارگران است، عمل نماید، ممکن است در جهت منافع بخش دولتی و خواسته‌های آن فعالیت نماید. اصل سه‌جانبه‌گرایی که مهم‌ترین اصل حاکم بر فعالیت‌های سازمان است، دولت را صرفاً در نقش هماهنگ‌کننده، نظارت‌کننده و نقش حمایت‌گری قرار داده است در حالی که در شرایط فعلی دولت به جای آنکه از منابع سازمان در جهت تضمین خدمات‌رسانی به ذی‌نفعان آن عمل کند، خود تبدیل به یک مصرف‌کننده منابع سازمان در جهت منافع سیاسی و غیرسیاسی‌اش شده است. در جلسه مذکور آقای شریعتمداری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی قول داد در جهت رفع این مشکلات یکی از نمایندگان دولت از هیأت امنای حذف شود و یکی از نمایندگان کارفرمایان به انتخاب اتاق بازرگانی در این جلسات شرکت کند.

البته دولت و مجلس دهم موضوع احیای سه‌جانبه‌گرایی را در قالب لایحه و طرح مطرح کرده‌اند که لازم است هرچه سریع‌تر فرایند قانونی شدن خود را سپری کند. علاوه بر این ایجاد بستر تشکلیابی منسجم‌تر کارفرمایان و کارگران زمینه پایدار ماندن گفتگوی اجتماعی در سازمان تأمین اجتماعی و ارتقای ظرفیت جامعه در جهت توسعه را فراهم خواهد کرد.

یکی دیگر از مسائلی که در جلسه فوق‌الذکر مطرح شد، بحث هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر تشخیص مطالبات بود. ترکیب این هیأت‌ها مدت‌هاست که تبدیل به یک موضوع مناقشه برانگیز شده است. کارفرمایان معمولاً نسبت به این موضوع شکایت دارند که ترکیب این هیأت‌ها در عمل به گونه‌ای است که به نفع سازمان تأمین اجتماعی است و در نتیجه احتمال آنکه رأی نهایی به نفع سازمان تمام شود و شکایت کارفرمایان کاری از پیش نبرد، بسیار زیاد است. بدین ترتیب با موقعیت نظارت بر خود مواجهیم. همچنین آن نمایندگانی از سازمان که در این جلسات حضور دارند خود جزو همان کارشناسانی هستند که در تعیین میزان حق بیمه یا جریمه تأخیر برای کارفرما نقش داشته‌اند؛ این امر مجدداً ما را به سوی همان موقعیت نظارت بر خود رهنمون می‌شود.

در جلسه وزیر با نمایندگان کارفرمایان و رئیس سازمان تأمین اجتماعی این وعده داده شد که ترکیب هیأت‌های تشخیص مطالبات تغییر خواهد کرد. در حال حاضر نمایندگان هیئت‌های بدوی تجدیدنظر مشتمل بر نمایندگان کارفرما، کارگر، شورای عالی تأمین اجتماعی (هئیت‌امنا) و نماینده وزیر است. تا پیش از این انتخاب نمایندگان هیئت‌امنا و وزیر به سازمان تأمین اجتماعی تفویض شده بود، اما اکنون وزیر دستور لغو تفویض انتخاب نماینده هیئت‌امنا توسط سازمان داده است. همچنین موضوع دیگری که باید در نظر داشت، استفاده از بازنشستگان سازمان به عنوان نماینده کارفرما در این جلسات به انتخاب اتاق بازرگانی است؛ این کار تاکنون در بسیاری موارد انجام گرفته است و خود ایجاد کننده نوعی موقعیت تعارض منافع (درب‌های گردان) است و در صورتی که از این به بعد دو نماینده کارفرمایان به این صورت انتخاب شوند به تشدید چنین تعارض منافی خواهد انجامید.

از آن جایی که سازمان تأمین اجتماعی سازمانی غیردولتی است، باید ذی‌نفعان این سازمان تا جای ممکن از محتوای قوانین و مقررات آن به خصوص در مواردی که به خدمات بیمه‌ای و درمانی دریافتی آنها مرتبط است، اطلاع داشته باشند اما برخی از مدیران اسبق و کارشناسان سازمان بر این نکته تأکید دارند که عدم اطلاع‌رسانی درست در خصوص بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌های سازمان به خدمات‌گیرندگان بخشی از راه‌های کسب منفعت و درآمد بیشتر برای سازمان است. در صورتی که چنین موضوعی صحیح باشد، با موقعیت تعارض درآمد و وظیفه دیگری مواجهیم. اما ممکن است این پرسش مطرح شود که چرا خود ذی‌نفعان به سایت سازمان مراجعه نمی‌کنند و بخشنامه‌ها را که روی سایت قرار داده شده، مطالعه نمی‌نمایند. باید به این مسأله اشاره کرد که تعداد بخشنامه‌های روی سایت بسیار زیاد است و در نتیجه پیدا کردن یک بخشنامه از یک سو و مطالعه و فهم آن از سوی دیگر نیاز به کمک کارشناسان مجرب دارد. از همین رو این نیاز ذی‌نفعان می‌تواند به امکانی برای کسب درآمد برای سازمان تبدیل شود. در جلسه وزیر با نمایندگان بخش خصوصی قول داده شد که بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها تنقیح و در قالب ۶۰ بخشنامه خلاصه شود تا امکان بیشتری برای دستیابی و اطلاع از محتوای آنها برای ذی‌نفعان وجود داشته باشد.

علاوه بر این اغتشاش در مقررات سازمان تامین اجتماعی مسیر کسب درآمد بیشتر برای مشاوران کارفرمایان (که اغلب بازنشستگان سازمان تامین اجتماعی هستند) را فراهم خواهد کرد. در واقع موقعیت تعارض منافع درب گردان برای کارشناسان سازمان تامین اجتماعی باعث می شود کارکنانی که چشم به درآمد دوران بازنشستگی خود از محل مشاوره به کارفرمایان دارند، در برابر شفافیت و صراحت مقررات مقاومت کنند.

در نهایت می توان گفت جلسه هفته گذشته، یک گام مثبت در جهت ارتباط میان سه ذی نفع اصلی سازمان تأمین اجتماعی (دولت، کارفرمایان و کارگران) است و با توجه به قولی که برای جلسات منظم به صورت ماهیانه و مبتنی بر رفع یک مشکل مشخص داده شد، می تواند این ارتباط را مستمر نموده و امکان بیان مشکلات کارفرمایان و کارگران را فراهم نماید. نکته ای که باید مدنظر قرار گیرد این است که حضور نمایندگان کارگری در این جلسات می تواند به توازن بهتر و شنیده شدن مسائل جامعه ی کارگری در مواجهه با تامین اجتماعی منجر شود.

گزیده ی اخبار، تحلیل ها و گزارش های اصلی هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- محمد شریعتمداری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در جلسه مشترک با نمایندگان اتاق های بازرگانی، صنعت، معدن و تجارت با تاکید بر اصل سه جانبه گرایی در جلسات هیات امنای تامین اجتماعی، از اقدام این وزارتخانه برای افزودن کرسی نمایندگان بخش کارفرمایی در این هیات خبر داد.
- قاسم احمدی لاشکی معاون حقوقی و امور مجلس وزیر آموزش و پرورش آمار مشمولان تعارض منافع در این وزارتخانه را به این ترتیب اعلام کرد: ۲۲۵ نفر کل مشمولان بوده اند که از این تعداد ۱۳۹ نفر درگیر تعارض منافع درجه یک (تصدی خود فرد، پدر و مادر، فرزندان و همسر) هستند. در این گروه، ۴ مدیرکل آموزش و پرورش استان هستند که ۳ نفر در شورای سیاستگذاری رسما اعلام کردند که یک سال توقف فعالیت دادند و یک نفر باقیمانده هم هفته آینده خداحافظی خواهد کرد؛ ۳۱ معاون آموزشی استان ها و شهرستان ها، ۱۱ معاون پرورشی استان و شهرستان، ۳۲ مدیر مناطق، ۴۲ نفر شاغل در پست های مشارکت های مردمی و ۱۸ نفر شاغل در حوزه حقوقی هستند.
- علی حیدری، عضو و نائب رئیس هیات مدیره سازمان تامین اجتماعی در تحلیلی به این موضوع پرداخت که چگونه پس از قانون برنامه چهارم با هیات امنایی شدن دانشگاه های دولتی اصل ۱۴۱ قانون اساسی در مورد منع تصدی همزمان دو شغل از حیز انتفاع خارج شده و مسئولانی که در حوزه ی خصوصی هم شاغل هستند به تمهید راهکارهای فرار بیمه ای روی آوردند.
- فرزاد گوهردهی، مدیرکل بهزیستی مازندران، در پاسخ به پیگیری های خبرگزاری فارس در مورد تعارض منافع در بهزیستی مازندران خبر داد پست سازمانی پزشکی را که در مرکز ساری نیز شاغل بوده در راستای اجرای ابلاغیه تعارض منافع بهزیستی لغو شده و حدود دو میلیون تومان از حقوقش نیز کسر شده است.
- محمد وحیدی، نایب رئیس کمیسیون آموزش مجلس از نظارت مجلس بر مدیریت تعارض منافع در آموزش و پرورش خبر داده است.

- احمد علی رضاییگی، نماینده تبریز، آذرشهر و اسکو تصریح کرد مسوولیت اصلی انتخابات شوراها بر عهده مجلس شورای اسلامی است و در برخی مواقع نمایندگانی که عهده دار نظارت هستند با تعارض منافع در تأیید و یا رد صلاحیت‌ها مواجه می‌شوند.
- گزارش‌های ارسالی به خبرنگار هفتگی مدیریت تعارض منافع حاکی از آن است که شهردار یکی از مناطق شهر شیراز همزمان عضو هیئت مدیره نظام مهندسی این شهر نیز بوده و بنا به بخشنامه وزیر سابق راه و شهرسازی (عباس آخوندی) تصدی این دو جایگاه توسط شخص واحد ممنوع است.

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۱۹ مهر ۱۳۹۹

آمار و ارقام مشمولان تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش

قاسم احمدی لاشکی (معاون حقوقی وزیر آموزش و پرورش) - ۱۲ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

قاسم احمدی لاشکی معاون حقوقی و امور مجلس وزیر آموزش و پرورش در برنامه پرسشگر که با موضوع «تعارض منافع در نظام آموزشی»، جمعه شب‌ها از شبکه آموزش پخش می‌شود، در خصوص تعارض منافع آموزشی گفت: مجلس، قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مبارزه با فساد را در سال ۱۳۸۷ تصویب کرد. وزیر آموزش و پرورش با جدیت فراوان گفت که شما ورود کنید و اگر کسی در واقع منفعت شخصی می‌برد، مدرسه یا موسسه خصوص دارد، کنار گذاشته شود؛ برای این موضوع دو حالت پیش بینی کردیم که توقف موسسه یا مرکز و یا استعفای مسؤول صورت گیرد. در این مدت افراد را شناسایی کردیم. ۲۲۵ نفر بودند که در دو طبقه درجه یک و دو تقسیم شدند. درجه یک خود فرد، پدر و مادر، فرزندان و همسر هستند که ۱۳۹ نفر را شامل می‌شدند و مابقی گروه طبقه دوم هستند که شامل پدر و مادر همسر، برادرو خواهر همسر و برادر و خواهر خود مسؤول هستند.

اولویت مان را گروه یک گذاشتیم؛ ۴ مدیرکل آموزش و پرورش استان داشتیم که ۳ نفر در شورای سیاستگذاری رسماً اعلام کردند که یک سال توقف فعالیت دادند و یک نفر باقیمانده هم هفته آینده خداحافظی خواهد کرد؛ ۳۱ معاون آموزشی استان‌ها و شهرستان‌ها، ۱۱ معاون پرورشی استان و شهرستان، ۳۲ مدیر مناطق، ۴۲ نفر شاغل در پست‌های مشارکت‌های مردمی و ۱۸ نفر شاغل در حوزه حقوقی از دیگر افراد این گروه هستند که همه این افراد را نامه زدیم که موظفید تکلیفتان را تا تاریخ مشخص شده نهایی کنید. فرم‌های تعهدنامه دادیم و گفتیم اگر نشود و خلاف این موضوع اثبات شود، عواقب این کار را خود فرد باید بپذیرد. تا الان ۱۰ استان نهایی کرده و فرستادند و این هفته مدیران استان‌ها موظفند مابقی گزارش‌ها را بدهند. نامه به سازمان بازرسی کل کشور هم زدیم و اعتقادمان این است که این کار انجام شود.

احمدی لاشکی در پاسخ به این پرسش که در این اسامی ۱۳۹ نفر، اعضای سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و اعضای شورای عالی آموزش و پرورش هستند؟، گفت: ما همه اسامی را احصا کردیم. از حوزه ستادی، یک معاون وزیر است که هماهنگی‌هایش در حال انجام است و به زودی تعیین تکلیف می‌شود. آقای امانی دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش هم در پاسخ نامه ما اعلام کرده است که هیچکدام از بندهای بخشنامه تعارض منافع شامل حال ما نمی‌شود و این بخشنامه، مصداقی در دبیرخانه ندارد.

وی با بیان اینکه در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و سازمان نوسازی مدارس کشور هم این موضوع را بررسی کردیم، افزود: لایحه تعارض منافع را آبان یا آذر سال ۹۸ بود که دولت تصویب کرد و به مجلس فرستاد که امیدواریم زودتر به تصویب برسد؛ البته ما زودتر شروع کردیم.

وی در پاسخ به این پرسش که معلمی که کلاس خصوصی برای دانش‌آموزی که پول پرداخت می‌کند، برگزار می‌کند می‌تواند مصداق تعارض منافع باشد، گفت: این بحث ربطی به تعارض منافع ندارد و معلم خارج از ساعات موظفی می‌تواند درس می‌دهد. اگر در ساعت موظفی سوء استفاده کند، برخورد می‌شود ولی خارج از ساعات اداری، در خیلی از جاهای دنیا هم اینگونه است.

وعده‌ی وزیر برای پیگیری تعارض منافع در هیات‌های حل اختلاف

محمد شریعتمداری (وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی) - ۱۲ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی تامین اجتماعی

جلسه مشترک میان نمایندگان اتاق‌های بازرگانی، صنعت، معدن و کشاورزی با وزیر کار برگزار شد. در این نشست چالش‌ها و موانع موجود در کسب‌وکار در حوزه تامین اجتماعی مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفت. در این جلسه مشترک وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از حذف یک نماینده دولت در هیات امنای تامین اجتماعی و اختصاص این کرسی به نماینده بخش خصوصی خبر داد. مطالبه‌ای که پیش از این از سوی بخش خصوصی چندبار مطرح شده بود. تعیین ضرایب پیمان، تبدیل بازرسی دفاتر به حسابرسی، تعارض منافع در هیات‌های حل اختلاف، سه‌جانبه‌گرایی، عدم تنقیح بخشنامه‌ها و نیز اعمال حق بیمه به فاکتورها، موضوعاتی بودند که در این نشست روی میز وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مدیرعامل سازمان تامین اجتماعی قرار گرفت و وزیر کار و دیگر مسوولان این وزارتخانه، برای رفع و رجوع هریک از این مشکلات، زمان‌بندی مشخصی را تعیین کردند.

دلیل تاکید عمده کارفرمایان بر موضوع سه‌جانبه‌گرایی تاثیر آن بر سایر مشکلات کارفرمایان است. از نظر این افراد عدم رعایت قانون، ناکارآمدی مدیریتی، ناتوانی برای مقاومت برابر تکالیف دولتی، عدم برخورد مناسب با کارفرمایان و کارگران و غیره ناشی از عدم سه‌جانبه‌گرایی از صدر تا ذیل سازمان تامین اجتماعی است.

بر اساس قانون اعضای هیئت‌های بدوی شامل نماینده وزارت رفاه، نماینده کارفرمایان، یک نفر به انتخاب نماینده شورای عالی تامین اجتماعی و نماینده کارگران به انتخاب وزیر رفاه اجتماعی است. با توجه به اینکه انتخاب نمایندگان وزارت رفاه و شورای عالی تامین اجتماعی به سازمان سپرده شده است، اکثر صاحبان کسب و کار اعتقاد دارند، امکان دریافت رای به نفع کارفرما وجود ندارد. این موضوع درباره هیئت‌های تجدید نظر نیز وجود دارد. با توجه به اینکه در هیئت‌های تجدیدنظر نیز نمایندگان وزارت رفاه، شورای عالی تامین اجتماعی و سازمان اکثریت را تشکیل می‌دهند، این موضوع در هیئت‌های تجدید نظر حادثتر نیز است. نکته مهم آنکه حتی اگر این تعارض منافع به رأی نادرست نیز منجر نشود، به دلیل شبهه تعارض منافع تاثیرات جدی در اعتماد عمومی به آرای این هیئت‌ها دارد.

در همین راستا در این جلسه پس از طرح مسائل و چالش‌های صاحبان بنگاه‌ها در حوزه تامین اجتماعی از سوی مقامات اتاق‌های بازرگانی تهران و ایران، محمد شریعتمداری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سخنانی با تاکید بر اصل سه‌جانبه‌گرایی در جلسات هیات امنای تامین اجتماعی، از اقدام این وزارتخانه برای افزودن کرسی نمایندگان بخش کارفرمایی در این هیات خبر داد.

تعارض منافع چندشغله‌ها و تئوریزه کردن فرار بیمه‌ای

علی حیدری (عضو و نایب رئیس هیات مدیره سازمان تامین اجتماعی) - ۱۳ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی تامین اجتماعی

اصل ۱۴۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌گوید: «رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی‌توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند...» متأسفانه این اصل مهم و مترقی که می‌توانست مانع ایجاد "تعارض منافع" و "تضاد نقش" کارگزاران نظام گردد به فراموشی سپرده شده است و در حال حاضر ما در کشور با "جنگلی از تعارض منافع" در تمامی سطوح تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، اجرایی و نظارتی مواجه هستیم و غالب مسئولین در کنار شغل دولتی اصلی خود و مشاغل شبه دولتی دارای مشاغل و مشغولیت‌های خصوصی زیادی هستند و هر کدام مالک یک دانشگاه غیرانتفاعی، یک مدرسه غیرانتفاعی، یک اندیشکده و پژوهشکده و ... هستند و در چندین شرکت خصوصی مالک سهامدار و عضو هیات مدیره می‌باشند و یا به کار ساخت و ساز و اداره واحدهای تجاری مشغولند و طبیعتاً دوست دارند حق بیمه و مالیات کمتری بپردازند یا اصلاً بیمه و مالیات نپردازند.

عارضه مهم دیگری که پس از قانون برنامه چهارم با هیات امنایی شدن دانشگاه‌های دولتی حادث گردید اینست که حکم مندرج در ختام اصل ۱۴۱ از حیز انتفاع خارج گردید بدین ترتیب که در انتهای اصل مزبور به درستی سمت‌های آموزشی و تحقیقاتی از شمول ممنوعیت بیش از یک شغل، مستثنی گردیده بود. با هیات امنایی شدن دانشگاه‌های دولتی و مستثنی شدن آنها از احکام اداری و استخدامی و مالی و معاملاتی، عملاً دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی دولتی از زمان دولت قبل کارکردی کاملاً تجاری و انتفاعی یافته و در حال حاضر دانشگاه‌های سابقاً دولتی، در نقش کارتل‌های بزرگ اقتصادی عمل نموده و مجموعه‌های تجاری و انتفاعی زیادی دارند و بالنتیجه آن دسته از مسئولین که عضو هیات علمی هستند عملاً در کنار شغل دولتی و مشاغل خصوصی خود، یک شغل خصوصی دیگر در دانشگاه دارند و آنجا نیز بایستی حق بیمه و مالیات برای پرسنل خود بدهند و این موضوع برایشان سخت است و همین افراد در نظامات تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، اجرایی و نظارتی بایستی در خصوص سازمان تامین اجتماعی قضاوت کنند و این پدیده کار سازمان تامین اجتماعی را در استیفای حقوق بیمه‌شدگان سخت‌تر می‌کند. به عبارت دیگر در حال حاضر فرار بیمه‌ای تئوریزه شده و پشتوانه مدیریتی و علمی یافته است و در هر حال فرار بیمه‌ای اصل است و فقط مستمسک آن متفاوت است. نتیجه آنکه تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در قبال حقوق بنیادین کار و تامین اجتماعی به دست کسانی افتاده است که خودشان به سبب مشاغل دوم و سوم و ... و شغل‌های غیردولتی چندان و چندین خویش با مقولات کار و تامین اجتماعی تعارض منافع و تضاد نقش دارند. بطور مثال نماینده مجلس یا استانداری که خودش از فعالان بخش خصوصی است و یا در دانشگاه هیات امنایی یا مثلاً غیرانتفاعی کار تجاری می‌کند، در شغل دولتی و حاکمیتی خود می‌نشیند و می‌خواهد در مورد قوانین کار و تامین اجتماعی تصمیم بگیرد ولی چون "ذو موبایلین" نمی‌تواند بین موبایل مربوط به مشاغل دولتی و حاکمیتی و موبایل مربوط به مشاغل خصوصی خود صف بندی مشخصی را رعایت کند.

صلح در افغانستان، در گرو مدیریت تعارض منافع

احمد محمدی - ۱۳ مهر ۹۹

◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

در افغانستان فرآیند صلح بر اساس منافع شخصی و فامیلی و نهایتاً قومی و قبیله‌ای می‌چرخد و این در حالی است که فرآیند صلح باید بر اساس منافع کل جامعه افغانستان شکل گیرد. تمام اقوام و نهادها و قومیت‌های مختلف باید از منافع صلح به صورت مستقیم و غیر مستقیم و به صورت عادلانه بهره‌مند شوند. زمانی منافع متعارض مدیریت می‌شود که همه طرفین از سود و منفعت‌های کوتاه مدت شخصی خود دست برداشته و به فکر بلند مدت و منافع طولانی کل اجتماع و هویت ملی افغانستان باشند.

نکته دیگر ارتباط منافع ملی با مدیریت تعارض منافع است. واژه کلیدی‌ای که در همه این جمله‌ها تکرار شده بود، مفهوم «منافع ملی» (National interest) است. همه ما می‌دانیم که این مفهوم، مرکب است از «منافع» که جمع منفعت و به معنای سود است و «ملی» که منسوب به ملت است؛ یعنی منفعت‌هایی که مربوط به ملت است. در راستای مدیریت تعارض منافع ملی و کلان، باید دانست که تعاملات فرهنگی و تجارتي باعث افزایش روند تثبیتی صلح می‌شود. تاریخ نشان داده که همراهی تعاملات تجاری با توافق‌های قانونی برای صلح، تضمین کننده بقای صلح و جلوگیری از رویارویی‌های آتی است ولی در ضمن شروع روند صلح سازی نه در کنترل مستقیم رهبران اقتصادی، بلکه در دست سیاستمداران است.

روزنامه افغانستان ما

اما و اگرها اجرای قانون تعارض منافع در بهزیستی مازندران

فرزاد گوهردهی (مدیرکل بهزیستی مازندران) - ۱۴ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در سازمان بهزیستی

بیش از ۱۰ ماه بخشنامه تعارض منافع در بهزیستی کشور در حال اجرا است. مدیرکل بهزیستی مازندران درباره مسؤولیت مدیر تنکابن و مطرح شدن بحث تعارض منافع، افزود: مجوز فعالیت فیزیوتراپی اصلاً توسط بهزیستی صادر نمی‌شود، مجوز فیزیوتراپی توسط دانشگاه علوم پزشکی صادر شده و ارتباطی به بهزیستی ندارد. وی درباره قرار گرفتن فعالیت معاون اداره بهزیستی استان در بحث تعارض منافع، بیان کرد: خودش هیچ مجوزی از اداره کل بهزیستی استان مازندران ندارد، همسرش مجوز مرکز مشاوره داشته، برابر بخشنامه تعارض منافع صدور مجوز جدید از تاریخ بخشنامه ممنوع بوده است و این مجوز پیش از صدور بخشنامه بوده و مشکلی ایجاد نمی‌کند، برای این افراد تمدید پروانه مانعی ندارد و شامل حال این افراد نمی‌شود.

گوهردهی درباره بحث تعارض منافع یکی از پزشکان در مرکز ساری، بیان کرد: پست سازمانی این پزشک را در راستای اجرای این ابلاغیه لغو کردیم و حدود دو میلیون تومان از حقوقش را کسر کردیم.

خبرگزاری فارس

در آمیختن تصدی‌گری و تنظیم‌گری دولت و معضل تعارض منافع

فرشاد فاطمی (عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف) - ۱۴ مهر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

مشکل ما این است که در بسیاری از بخش‌ها تصدی‌گری و تنظیم‌گری دولت با هم درآمیخته شده است، بویژه اینکه گروهی از متصدیان دولتی در کاری که به عنوان تنظیم‌گری در اختیار دارند، دچار تعارض منافع هستند. واقعیت این است که هنوز مستقیم و غیرمستقیم بسیاری از مجموعه‌هایی که در حال فعالیت هستند توسط یک مدیر دولتی اداره می‌شوند، علاوه بر آن مدیران دولتی نیز داریم که تعارض منافع شخصی هم دارند و این عملاً موضوع را پیچیده تر می‌کند.

📞 رادیوگفت و گو

نظارت مجلس بر مدیریت تعارض منافع در آموزش و پرورش

محمد وحیدی (نایب رئیس کمیسیون آموزش) - ۱۵ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

وحیدی با انتقاد از عدم اجرای قانون تعارض منافع در کشور، گفت: متأسفانه این قانون مهم در کشور اجرا نمی‌شود و امروز شاهد هستیم فردی که متولی حوزه مدیریت آموزش و پرورش در کشور است، خود در هر استان مدرسه غیرانتفاعی نیز دارند. در چنین شرایطی، مسئول ناظر بر مدارس غیرانتفاعی چگونه می‌تواند بر امورات صورت گرفته در مدارس غیرانتفاعی نظارت داشته باشد؛ قطعاً مجلس بر نحوه اجرای قانون تعارض منافع نظارت جدی‌تر خواهد داشت و با چنین مواردی برخورد خواهد کرد.

به جد باید شناسایی و از نفوذ آنان در رویه‌های عادی جلوگیری کرد؛ برای نمونه مسئول در بانک مرکزی صرافی‌های فامیلی دارد، مسئول در بهزیستی، صاحب مراکز توانبخشی است و مدارس غیرانتفاعی و دانشگاه‌های غیرانتفاعی نیز دیگر مصادیق تعارض منافع در کشور است.

📞 خبرگزاری مجلس شورای اسلامی

تعارض منافع در تائید و رد صلاحیت کاندیداها

احمد علیرضاییگی (نماینده تبریز، آذرشهر و اسکو) - ۱۵ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

مسئولیت اصلی انتخابات شوراهای بر عهده مجلس شورای اسلامی است و در برخی مواقع نمایندگانی که عهده‌دار نظارت هستند با تعارض منافع در تائید و یا رد صلاحیت‌ها مواجه می‌شوند و حتی بعضاً در هیات مرکزی نظارت در تهران هم اعمال نفوذهایی روی می‌دهد.

بلا تکلیفی شهردار مشمول تعارض منافع

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع - ۱۴ مهر ۹۹

◀ تعارض منافع در بخش راه و شهرسازی

گزارش‌های ارسالی به خبرنامه‌ی هفتگی مدیریت تعارض منافع حاکی از آن است که شهردار یکی از مناطق شهر شیراز همزمان عضو هیئت مدیره نظام مهندسی این شهر نیز بوده و بنا به بخشنامه وزیر سابق راه و شهرسازی (دکتر آخوندی) تصدی این دو جایگاه توسط شخص واحد ممنوع است. مطابق پیگیری‌های صورت گرفته، علی‌رغم نامه‌نگاری وزارت راه و شهرسازی با اداره کل راه و شهرسازی استان فارس و تذکر نسبت به کناره‌گیری این مقام مسئول از یکی از دو سمت فوق، وی همچنان مشغول فعالیت بوده و در حال فراهم آوردن مقدمات برای انتخاب مجدد به عنوان عضو هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی استان فارس است. خبرنامه‌ی مدیریت تعارض منافع پیگیر بررسی و اعلام نظر مراجع مربوطه در اداره راه و شهرسازی استان فارس و شهرداری شیراز در این زمینه بوده و به زودی اطلاع‌رسانی بیشتری صورت خواهد گرفت.

✉ [خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع](#)

محتوای تصویری تعارض منافع

در هفته‌ی گذشته، چند برنامه‌ی تلویزیونی و کلیپ مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- مجموعه [موشن گرافیک تعارض منافع](#) / اندیشکده شفافیت برای ایران با همکاری گروه دانش و اقتصاد شبکه یک سیما / ۱۵ مهر ۹۹
- [تعارض منافع در صدور مجوزهای کسب و کار و تعیین تعرفه‌ها](#) / سایت شعار سال / شبکه یک سیما / ۱۸ مهر

تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی: هر کس به همه کار، به هیچ کار!

افسانه شرکت

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی به طور منظم به تحلیل نظرات کاربران فضای مجازی در خصوص موضوع تعارض منافع، می‌پردازد تا از این میان مسائل روز را شناسایی کرده و در ترویج مفهوم درست تعارض منافع گامی برداشته باشد. هفته گذشته ۱۲۳ مطلب در فضای توئیتر و تلگرام با کلیدواژه تعارض منافع توسط کاربران بکار رفته است. از این میان کاربران توئیتر که ۶۷ درصد از کل مطالب به آن‌ها اختصاص دارد در بکارگیری مفهوم تعارض منافع اغلب تضاد منافع را مرادف با تضاد در روابط بین الملل به کار برده‌اند.

اما در تلگرام ۴۰ مطلب با این کلیدواژه منتشر شده که قریب به اتفاق آن‌ها به موضوع تعارض منافع در آموزش و پرورش و حواشی آن اختصاص دارد. در این نوشتار تلاش می‌کنیم تا به مهمترین این مطالب مرتبط در فضای مجازی پرداخته و تحلیلی در خصوص هر مورد ارائه نماییم.

منافع متفاوت لزوماً تضاد منافع نیست

دیکشنری لانگمن دو معنی متفاوت برای اصطلاح Conflict of Interest آورده است:

۱- موقعیتی که در آن تصمیمات شخصی افراد بر انجام منصفانه وظایف‌شان اثرگذار باشد بطوریکه انجام وظایف سازمانی آن‌ها را تحت الشعاع قرار دهد.

۲- موقعیتی که در آن افراد مختلف منافع متفاوتی داشته باشند.

همانطور که از معانی بالا مشخص است اصطلاح "تضاد منافع" یا "تعارض منافع" در زبان انگلیسی بر دو معنی کاملاً متفاوت دلالت دارد، در زبان انگلیسی مرسوم است که معانی اصطلاحات در موقعیت یا شرایطی که اصطلاح فوق برای آن بکار رفته مشخص می‌شوند. اما آنچه در ادبیات اداری ایران بیشتر شناخته شده و براساس آن نیز دولت لایحه "نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی" را به مجلس شورای اسلامی تقدیم کرده است با معنی اول این اصطلاح سازگاری دارد. همانطور که در مقدمه [خبرنامه شماره ۱۴](#) نیز به آن اشاره شد در فضای مجازی و فضای عمومی به کرات این دو معنی با یک اصطلاح واحد به جای هم استفاده می‌شوند که همین امر به خودی خود دامن زدن به ابهامات بوده و از اهمیت اصلی موضوع می‌کاهد.

کاربران فضای توئیتر در هفته گذشته اصطلاح "تعارض منافع" را برای انواع نزاع‌های سیاسی بین کشوری بکار بردند. از نزاع میان ارمنستان و آذربایجان بر سر قره‌باغ گرفته تا تعارض منافع میان ایرانیان داخل و خارج از کشور. همانطور که مشخص است تضاد در روابط بین الملل ذیل معنی دوم قرار می‌گیرد. به عنوان مثال کاربری می‌نویسد "چرا ما باید با آذربایجان تضاد منافع داشته باشیم در حالی که می‌تونستیم جذبش کنیم"، یا کاربری دیگر می‌نویسد "ایران و آمریکا چه تضاد منفعی دارند که ایران با چین و روسیه نداشته باشه؟"

" ترکیه اردوغان فضایی پارادوکسیکال را در مواجهه با غرب و روسیه در پیش گرفته است. اردوغان برای جلوگیری از گسترش قدرت کردها در سوریه با غرب بویژه آمریکا دچار تضاد منافع شده است تا جایی که بارها تهدید به خروج از پیمان آتلانتیک شمالی ناتو کرده است. " آنچه در اینجا کاربر بکار برده بیشتر از آنکه به مفهوم تضاد منافع اشاره داشته باشد به منافع متفاوت (تضاد در روابط بین الملل) این دو کشور اشاره دارد. بنابراین با آنچه در لایحه دولت به آن اشاره شده متفاوت است هر چند نمی توان گفت که کاربرد این اصطلاح برای مسائل بین الملل اشتباه است اما باید دقت کرد که این دو مفهوم کاملاً از هم متمایز بوده و باید در کاربرد آن ها دقت کرد.

سلامت مردم قربانی اشتغال همزمان پزشکان

طبق بررسی های انجام شده مفهوم تضاد منافع در ایران ابتدا در نظام سلامت و بخصوص حوزه پزشکان مطرح شد، این پژوهش ها که از دهه ۱۳۸۰ به بعد در ایران صورت گرفت نشان از عمق ریشه تعارض منافع در حوزه سلامت دارد. یکی از اصلی ترین موضوعات مورد بحث در این زمینه "اشتغال همزمان" پزشکان در بخش های دولتی و خصوصی است. اما این بحث چقدر می تواند بر سلامت مردم اثرگذار باشد؟

با وجود شرایط رکود تورمی در اقتصاد بسیاری از مردم نمی توانند از پس مخارج سنگین بیمارستان ها یا کلینیک های خصوصی برآمده، دست به گریبان بخش دولتی می شوند. صف های طولانی برای انواع عکس برداری ها در بیمارستان های دولتی مشتتی از خروار است.

پایگاه اطلاع رسانی دیارمیرزا تعارض منافع را عاملی می داند که سبب شده انگیزه چندانی جهت ارتقای بخش دولتی و یا تعمیر تجهیزات وجود نداشته باشد و می نویسد: " اکثر ایام دستگاه اندوسونووی بیمارستان رازی یا خراب است یا به دلایل واهی فعال نیست! اما همین دستگاه اندوسونوگرافی در کلینیک خصوصی یکی از پزشکان بیمارستان فعال است" و از قول مردم این سوال را مطرح می کند که " چرا باید دستگاه اکو مری ۱۵ ماه خراب باشد و علی رغم تمام پیگیری ها بیمارستان از تعمیر آن خودداری کند؟! اما از آن طرف شاهد باشیم که از در کلینیک قلب این دستگاه فعال باشد؟! آیا این چیزی جز ترجیح نفع شخصی بر نفع عمومی است؟

آیا تدریس خصوصی معلمان تعارض منافع است؟

همانطور که در اخبار تعارض منافع این خبرنگار نیز بدان اشاره شد، احمدی لاشکی معاون حقوقی و امور مجلس در وزارت آموزش و پرورش تدریس خصوصی معلمان را مصداقی از تعارض منافع نمی داند و می گوید: " تدریس خصوصی معلمان اگر خارج از ساعت موظف کلاس حضوری باشد تعارض منافع نیست."

هر چند پرواضح است که معلمان نمی توانند با حقوق معلمی مخارج زندگی خود را به طور کامل تأمین کنند و عموماً شغل دومی نیز دارند اما نمی توان به طور قاطعانه هم گفت که اشتغال همزمان آنان مصداقی از تعارض منافع نیست. برای مثال فرض کنید معلمی شاگردان خود را تشویق کند که برای تشریح تست های کنکور به کلاس های خصوصی وی بیایند. یا در حالت دیگر معلمی که از وظیفه اصلی خود یعنی تدریس یکسان مطالب به دانش آموزان مدارس دولتی و خصوصی اهمال می کند. دانش آموزان را به سمت مدارس خصوصی سوق می دهد در آنجا به ازای کلاس های

خصوصی مبلغی اضافه دریافت می‌کند. این مصادیق همگی تعارض منافع هستند و البته مصادیق دیگری را هم می‌توان به لیست نتایج حاصل از اشتغال همزمان معلمان در بخش دولتی و خصوصی اضافه کرد. با توجه به مصادیقی که در بالا به آن‌ها اشاره کرد اگر اشتغال همزمان پزشکان در بخش دولتی و مطب‌های خصوصی را مصادیقی از تعارض منافع بدانیم اشتغال همزمان معلمان نیز نمی‌تواند مستثنی باشد. بنابراین به نظر می‌رسد باید با این موضوع با دقت بیشتری برخورد کرد و راهکارهای دقیق‌تری برای آن اندیشید. استفاده از تجارب سایر کشورها یکی از راهکارهایی است که مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه برای روشن‌تر شدن بحث تعارض منافع در آموزش و پرورش از آن استفاده کرده است (برای مطالعه بیشتر [اینجا](#) کلیک کنید). در این نمونه‌ها افشای تعارض منافع، نظارت نهادهای مستقل بر عملکرد معلمان در مدارس دولتی و مهمتر از همه تأمین مالی این معلمان (به عنوان ابزار تشویقی) از راهکارهای مدیریت این نوع تعارض منافع است.

توانمندسازی
حاکمیت و جامعه

با ما در تماس باشید

برای ارسال نقدها، نظرات و پیشنهادهای در مورد خبرنامه هفتگی تعارض منافع و همچنین یادداشت‌ها و تحلیل‌هایتان برای انتشار در خبرنامه با آدرس ایمیل مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی مکاتبه فرمایید:

info [at] iran-bssc.ir

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۱۵

شماره پانزدهم - ۱۲ تا ۱۸ مهر ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

